

14849

891.99

2-18

1913

ԱՐԲՈՂԱՄ ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

2003

ԹԻՖԼԻՍ
Տպարան «ԷՍՊԵՐԱՆՏ»
1913

891.99

C-18

Am. 653

891.99

7-18

ԱՐԱՐԱՆՈՒ ԴԱՐՈՒՄ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

К.Б. № 22494

ᐅ ᐅ ᐅ ᐅ ᐅ

Տպարան «ԷՍՊԵՐԱՆՏՕ»

1913

29336-62

ՈՒՆԱՅՆ ԱՇԽԱՐՀ

Ունայն աշխարհ լացի տուն ես
Քեզանից ում գանգատ անեմ.
Կեանքով առողջ մի մարդ հունիս
Քեզանից ում գանգատ անեմ...

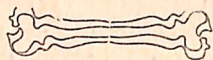
Եկողին առողջ գրկեցիր,
Ինչ որ ուզեց պարգևեցիր
Բայց ինչ արած յետ գրկեցիր
Քեզանից ում գանգատ անեմ...

Քո մէջ ժպտերես մտնողին
Մէծ կարողութիւն գտնողին
Զրկում ես դառն աշխատողին
Քեզանից ում գանգատ անեմ...

Շատին տւիր հարստութիւն
Շատին էլ՝ փայլեալ բախումն՝
Վերջը թողիր տղքատ. անտուն
Քեզանից ում գանգատ անեմ...

Դուռդ անփակ թողել ես բաց,
Ով եկաւ հինգ օր չըմաց,
Մաքուր եկաւ աղտոտ գնաց,
Քեզանից ում գանգատ անեմ...

Շահինեանցս լուր եմ ասում,
 Շատերին անդուր եմ ասում,
 Չկարծես թէ զուր եմ ասում,
 Քեզանից համ զանդատ անեմ...

Մ Ի Լ Ա Ր

Մի լար, մի լար, մի նեղանար ով այրի
 Մենակ դու չես կան հազարներ քեզ նման
 Կ'գայ մի օր, որ ատելին կտիրուի
 Մենակ դու չես, կան հազարներ քեզ նման:

Այս կեանքումը երջանկութիւն հմ ունի
 Քո դրացիդ արտասուքի ծով ունի.
 Ում լաւ գիտես քեզանից շատ ցաւ ունի,
 Մենակ դու չես, կան հազարներ քեզ նման:

Բազում ոսկին զանձը մարդու չ'մնաց
 Իւր հետ ինչ տարաւ մերկ եկաւ գնաց.
 Այս աշխարհի կէսը խնդում կէսը լաց
 Մենակ դու չես, կան հազարներ քեզ նման:

Մի լար, մի լար փնաս է քո աչերիդ
 Վերջը մի բռն հող ես, ոչ թէ մարգարիտ,
 Շահինեանցս քեզ եմ ասում ճշմարիտ
 Մենակ դու չես, կան հազարներ քեզ նման:

Այս դատարի աշխարհիս յոյս դնելու չէ.
 Միտքս այս կեանքիցը հեռացաւ գնաց
 Նեղութիւն կրելով մէջքըս էլ ծուեց,
 Արիւնս ցամաքեց, ապարդիւն գնաց,

Սողոմոնն աշխարհումս ի՞նչ արաւ
 Ոսկի, արծաթ ինչք հաւաքեց ի՞նչ արաւ.
 Գիտէք արդեօք այս կեանքիցը ի՞նչ տարաւ
 Թի հինգ չափ կտաւի տիրացաւ, գնաց:

Շահինեանցս փորձ եմ արել շատերից
 Հասարակ յուրունքը երբ կլինի մարգարիտ,
 Այս կեանքումը մարդ չ'գտայ ճշմարիտ,
 Ում լաւութիւն արի, ուրացաւ գնաց:

«Այծեամի եղանակով»

Աշխարհումս հմ մնաց, որ ես էլ մնամ,
 Թէ խելօք, թէ քաջ մերկ եկաւ գնաց.
 Թինչե իսկ փառքի տէր, անուանի մարդիկ
 Ամենագիտունն էլ մերկ եկաւ, գնաց:

Մարդ կարող է գտնել կեանք կարողութիւն,
 Հասկանալով՝ տալով տուրս ողորմութիւն.
 Չըկուրանալ՝ պահել մեծ հարստութիւն
 Չէ Հարուն-Հարունն էլ մերկ եկաւ գնաց:

Անուշ օրերս անցան մէկ հիւրի նման,
 Ապերախտի կայքը մէկ փարի նման.

Շահինեանցիս մեղքը մէկ սարի նման
Աղափն էլ դրախտին մերկ եկաւ, գնաց:

*
* *

Թէ կարող ես մարդու լաւութիւն արած,
Վատութիւն անելը մի բան չի շինում.
Աշխատեցէք չարի պատճառ չլինէք,
Անտեղի խօսելը մի բան չի շինում:

Միթէ եկանք աշխարհումս մնալու,
Ինչո՞ւ էք աշխատում շատ ունենալու.
Ո՛ր ես մեր պապերը, յետ չեն դառնալու
Կորուստը սգալը մի բան չի շինում,

Հարկաւոր է ազնիւ հոգի ունենալ,
Ծուռը ճանապարհով երբէք չըգնալ.
Ինչ մարդ մօր կաթիցը չի լինում հալալ,
Հազար խրատ տալը մի բան չի շինում...

*
* *

Մէկ մարդ, որ իւր տանը ապրուստ չունենայ՝
Դրացուն խնդալը ի՞նչ հարկաւոր ա.
Մէկ մարդ, որ մէկ մարդու տունը չկանչէ
Ինքն իրեն գնալը ի՞նչ հարկաւոր ա:

Քաղցր բանը բնաւ դառը չի լինիլ
Մասրքին լիմօնի ծառը չի լինիլ.
Գիլի ճուտը պահես գառը չի լինիլ,
է, դէ պահելն էլ ի՞նչ հարկաւոր ա:

Ձուր է ընկերանալ ուրացողի հետ,
Վատ անունը հաւասար է հողի հետ.
Կեղծաւորի, արբեցողի, գողի հետ
Նստիլ վեր կենալը ի՞նչ հարկաւոր ա:

Ձար զաւակը ծնողին չի համբերում
Հայրը նրա յանցանքները չի ներում.
Երբ որ մէկ ծառ բարի պտուղ չի բերում,
Արմատը ջրելը ի՞նչ հարկաւոր ա:

Շահինեանց երգ է, ամեն տեղ կասեն,
Խօսքդ մի սխալիւր, ամեն տեղ կասեն.
Մարդու բարի անունն ամեն տեղ կասեն
Ինքն իրեն գովելը ինչ հարկաւոր ա:

Ա Ղ Ի Է Ս

Բունդ բերիւր մեր մարագը չար աղէս,
Ճանաչում եմ—ի՞նչ զաւակ ես, կամ ո՞վ ես.
Ինձանից դժւար թէ դու օգուտ տանես
Ձեռքդ բան չի ընկնիլ անձդ կոոհես:

Ճուտերովդ ման ես գալիս միասին
Աչք ես դրել մեր հաւերի վնասին.

Ձուր է մտածմունքդ դու լաւ հասկացիր,
Յիմար ես, չգիտես ի՞նչ կայ քո մասին:

Քանի կենդանի ես հեռու ման արի,
Քո խարդախ մտքերը ոչ ոք չի ների
Գիտես գիւղերումը թշնամի ունիս
Օրական ջնջում են քեզ պէս հազարի:

Մտածում ես՝ «հաւի նման որս ունիմ»
Բայց չգիտես ի՞նչ նպատակ ես ունիմ:
Շահինեանցս իբրև գաղանիք քեզ ասեմ,
Շուտով մորթէ վաճառելու յոյս ունիմ:

Բ Ա Յ Ի Ի Ր

Բացւիր, բացւիր աղօթարան,
Բացւիր արև փայլատու,
Բացւիր գարնան վարդ մանուշակ
Մեր սրտերն էլ թարմանան:

Որքան տարի անցկացրի
Ձտեսայ մի վառ ճրագ
Որ մեզ յոյս տար գիշեր, ցերեկ
Ինչպէս արև, լուսնեակ:

Մնացի մի մութ սենեակում,
Ձունի դուռ ու լուսամուտ
Ոչ արեգակ, ոչ լուսնեակ,
Աստղերն էլ են անգուլթ...

Երանի ձեզ արև, լուսին
Երկնքումը փայլում էք,
Երանի ձեզ բարձր սարեր
Աշխարհումը անմահ էք:

Երանի է թռչուններին
Որ ճախրում են պարզ օդում,
Երանի է ծաղիկներին
Ձարդարած են պարտիզում:

Ոչ թռչունի պէս ազատ եմ,
Ոչ սարի պէս անմահ եմ.
Շահինեանցս դառն աշխարհից
Մի օր գնացած կլինեմ...

Ա Ր Ե Ի

Արև դու աշխարհիս փայլատու զարդն ես
Առանց քեզ չի լինում տաք օր ով արև,
Երկրի առողջ կեանքը, երկնքի վարդն ես
Մեզ մի թողալ տխուր, տրտում, ով արև:

Երբ որ քեզ ծածկում են անգուլթ ամպերը
Ձեն կամենում բացւի քո յոյս պատկերը.
Սպասում են քո բացւելուն վարդերը,
Գործդ անկատար է մնում, ով արև:

Արև, լաւ իմանաս, այսօր չի մենակ,
Սև ամպերի տակին՝ փակւած շարունակ

Յանք ու վարի, հունձ ու կալի ժամանակ
Ձեռ բացըլում մէկ օր արդար, ով արև:

Անհամբեր կսպասեմ ես քեզ օրական
Դու մեզ ամենքիս էլ այնքան շատ ես դիւրեկան
Թէ լինէի ես էլ մի լաւ գիտնական,
Կգովէի քեզ աւելի ով արև:

Գ Ո Ի Թ Ա Ն

«Մանիր, մանիր իմ ճախարակ»-ի եղանակով:

Վարիր, վարիր իմ կեռ գութան,
Վարիր սարեր ու ձորեր.
Բայց մի վարիր անբեր հողեր,
Որ չեն լըցնում մեր հորեր:

Շատ ժամանակ հոր եմ լցրել,
Ունեցել եմ լաւ արտեր,
Բայց հիմա ուտելիք չունենք,
Ինչով հոգամ իմ ցաւեր:

Մեծ հողերս ցել եմ վարել,
Յանել ցորեն ու գարի.

Բայց ի՞նչ արած օգուտ չկայ,

Առնում ենք ամեն տարի:

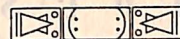
Ամառ գարուն անձրևի տակ,

Գիշեր ցերեկ քընահար.

Հոտաղներս արտասւելով՝

Չարչարում են յուսահատ:

Յորեն չունենք, գարի չունենք,
Ոչ կերակուր մէկ աման.
Խեղճ լօռեցու օրըն է հատել,
Չունեն շապիկ, ոտնաման:

Ա Ն Հ Ո Վ Ի Ի Ո Չ Խ Ա Ր Ը

Անհովիւ ոչխարը միշտ չունի արօտ
Կանաչ դաշտերին մնում է կարօտ,
Ամառը չունի սար, ձմեռը չոր խոտ
—Ո՛ւր է հովիւ պահի ոչխարն անփառ,
Գայլերից պէտք է միշտ հեռու մնառ:

Ոչխար անմխիթար դու մխկտալով,
Չարչարւեցար բուրթ ու պանիրը տալով
Կթիչն ու մկրատը յետնիդ ման գալով.

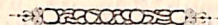
Ո՛ւր է հովիւ պահի ոչխարն անփառ,
Գայլերից պէտք է միշտ հեռու մնառ:

Հովիւները քնած, ոչխարը տխուր
Գայլերը ման կգան ատամները սուր
Տարան իմ դօշ թոխլին չիմացայ մէկ լուր.

—Ո՛ւր է հովիւ պահի ոչխարն անփառ,
Գայլերից պէտք է միշտ հեռու մնառ:

Շահինեանցս դեռ չգտած կորածին
Մի տխուր լուր բերին գողի տարածին,
Աւելի ցաւ տուց գայլի կերածին.

—Ո՞ւր է հովիւ պահի ոչխարն անփնաս,
Գայլերից պէտք է միշտ հեռու մնաս:

Ս Ի Ր Տ

Ով սիրտ մէկ ժամ դու լինում ես ծաղկի բու,
բաստան,
Ինչպէս գարնան ծաղիկ սիրուն բաց կըլես.
Մէկ ժամ մոռանում ես հաւատ, Հայաստան,
Իրաւ կփռումանես, վաղը լաց կըլես:

Մէկ ժամ դու պայծառ ես վառ լոյսի նման,
Մէկ ժամ խիստ տխուր ես անյոյսի նման.
Մէկ ժամ զւարթ կըլես նոր բոյսի նման՝
Ինչպէս պարզ գիշերւայ շաղը թաց կըլես:

Սիրի հաւատ, կրօն աշխարհը բան չի,
Սուրբ գրքի խօսքերը ուղիղ ճանաչի.
Շահինեանց քեզ համար սա մշտական չի
Մէկ օր աշխարհիցը գնացած կըլես:

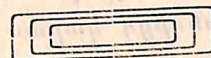
«Ձայնը հնչեց էրզերումի» եղանակով:

Որքան կամեցայ լաւ ապրել, օրս վատ գնաց,
Անցած օրերս էլ չեմ տեսնում՝ կորցրի անդարձ
Անցած կեանքիս արեգակը մեծ լոյս էր տալիս,
Այսօրւանը երեւում է ինչպէս խաւարած:

Ամեն մարդ կուզի լաւ ապրել և անուն թողալ,
Բայց ապերախտ մարդը ոչինչ չի ստանալ.
Ձուր է մարդուս էս կեանքի մէջ տրամիլ, նե-
ղանալ,

Որովհետեւ էս աշխարհում ոչ ոք չի մնալ:

Որքան մի քաջ թագաւորներ անցան, գնացին,
Որքան զիտուն, իմաստուններ անցան, գնացին,
Երջանիկ կեանք, անուշ օրեր անցան, գնացին,
էս մեղաւոր Շահինեանցիս տխուր թողեցին:

Ս Ի Ր Տ

Ով սիրտ, բնութիւնդ ինձի չի յարմար՝
Երբեմն առողջ ես, երբեմն տկար.
Երբեմն լինում ես նոր բաց էլած վարդ,
Երբեմն մնում ես տխուր ու անճար:

Երբեմն ընկնում ես մտքերի տակը
Երբեմն լինում ես աղբիւրի ակը.
Երբեմն լինում ես արև զիպած սար,
Երբեմն էլ արև չտեսած ծմակ:

Ով սիրտ! չէ, ինձ շատ շուտ ձեռացրիր.
Վատ բնութիւնովդ չուրախացրիր.
Մանկութեան օրերս դու զուր կորցրիր,
Շահինեանցս չգտաւ սրան մէկ ճար:

Ծ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Առաջ բերեմ յանցանքներդ ծերութիւն,
 Բազմացել են քո մեղքերդ ծերութիւն...
 Դողդողում են անդամներդ ծերութիւն
 Ծանրանում են սկանջներդ ծերութիւն
 Աւելանում քո վէրքերդ ծերութիւն:
 Առաջ բերեմ յանցանքներդ ծերութիւն
 Բազմացել են քո մեղքերը ծերութիւն:

Սիրտդ ուզած տեղը չես կարող գնալ
 Ոչ նստած տեղիցդ կարաս վեր կենալ,
 Ստացար թոքացաւ հազալ ու թքալ՝
 Ծանօթներդ չեն կամենում մօտըդ գալ:
 Արի ուզի տկար անհիդ մահանալ
 Չորացել են երակներդ ծերութիւն:
 Առաջ բերեմ յանցանքներդ ծերութիւն,
 Բազմացել են քո մեղքերդ ծերութիւն:
 Տխուր, տրտում մէկ անկիւնում ես նստած
 Դառը վիճակի մէջ սնբաղդ ծերացած,
 Փառք տուր քո Աստծուն, դու չնեղացած
 Քանի մարդ կայ ձեզնից առաջ գնացած
 Էն կեանքումը տունըդ շինած, դուռդ բաց...
 Սպասում են ընկերներդ ծերութիւն:
 Առաջ բերեմ յանցանքներդ ծերութիւն
 Բազմացել են քո վէրքերդ ծերութիւն:
 Շահինեանցս ոչ Շիրին եմ, ոչ Թուշար
 Թէ լաւ երգեր ասեմ, թողնեմ ձեզ համար...

Հոյս աշխարհից դէպի մութը ճանապարհ
 Բոլորն էլ ունին՝ թէ մեղաւոր, թէ արդար...
 Գերեզմանիդ վրա երբ որ կգնեն մէկ քար
 Կվերջանայ քո ցաւերդ ծերութիւն:
 Առաջ բերեմ յանցանքներդ ծերութիւն,
 Բազմացել են քո մեղքերը ծերութիւն:

Պ Ա Ր Տ Է Ձ

Հայրենիքից ինձ մնացած
 Ունիմ մի փոքրիկ պարտէզ.
 Չորս բոլորը բաց մնալուց:
 Ձեմ ստանում օգուտ ես:
 Ես կը շինեմ քո պատերը՝
 Չգողանան օտարներ.
 Թող բաց լինին քո վարդերդ՝
 Ուրախ երգեն սոխակներ:
 Գարուն բացւեց կանաչեցէք,
 Եւ ծաղկեցէք իմ ծառներ.
 Տեսնում էք, որ միշտ ծաղկում են
 Դրացիներինը հազարներ:
 Այսօրւանից բահը ձեռքիս
 Արևի դէմ կաշխատեմ,
 Այգեպանս միշտ յուսով եմ
 Պտուղ բերեմ՝ օգուտւեմ:

ԱԽԵՐԱԿ ԱՅԿԻ

Պապերիս աւերակ այգի
 Զգում էք մեր այգու ծառներ
 Այգեպան չունիք նորոգի,
 Զգում էք մեր այգու ծառներ
 Թողումել են ձեր ծաղիկներ:

Յուրաք տարել է ճղներդ
 Զի կանաչում տերեւներդ
 Ո՞ւր է աննման վարդերդ.
 Զգում էք մեր այգու ծառներ
 Թողումել են ձեր ծաղիկներ:

Քանի տարի է չեմ ջրում.
 Առանց ջուր պառուղ չէք բերում
 Թշնամին կացինն է սրում
 Լսում էք մեր այգու ծառներ,
 Յոյս կայ բացւեն ձեր ծաղիկներ:

Ո՞վ է փշրել ձեր դռները,
 Ո՞ւր է ձեր կարմիր նռները,
 Հարիւրաւոր պառուղները.
 Զգում էք մեր այգու ծառներ,
 Թողումել են ձեր ծաղիկներ:

Անգուլթ ու անխիղճ դատում են,
 Միրելու տեղ առում են,
 Օտարները կտրատում են,
 Զգում էք մեր այգու ծառներ
 Յոյս կայ բացւին ձեր ծաղիկներ:

Պահապանդ հեռացել ա,
 Կոյր բաղդըդ քեզ մոռացել ա,
 Պաղ աղբիւրդ չորացել ա,
 Զգում էք մեր այգու ծառներ.
 Թողումել են ձեր ծաղիկներ:

Գիտեմ, որ ձեզ այն է արժան,
 Որ ունենաք քաջ այգեպան.
 Պաղ ջուր բերի ձեզ օրական
 Զգում էք մեր այգու ծառներ,
 Յոյս կայ բացւի ձեր ծաղիկներ:

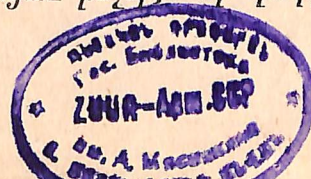
Շահինեանցս երբ կտեսնի,
 Առաջւայ պէս քաղցր գինի.
 Տանձ ու խնձոր ու նռներն
 Զգում էք մեր այգու ծառներ,
 Թողումել են ձեր ծաղիկներ:

* * *

Ահա ձեզ յայտնեմ բաղդիս շրջանը,
 Վիճակս ծանրացաւ մեծ սարի նման.
 Ում լաւութիւն արի, վերջը ուրացաւ,
 Բէլիսը սատանայի էն չարի նման:

Մէկ միջոց պատահեց ինձ ձախորդութիւն,
 Եղբայրս չէր ուզում ինձ յաջողութիւն,
 Ում որ արի հազարներով լաւութիւն,
 Նա իմացաւ ինչպէս մի փարի նման:

Շահինեանց, բարերարդ ճանաչի.
Վատ մարդի երեսը վերջը կամաչի,
Ապերախտի ցանքը հէջ չի կանաչի,
Նա կմնայ ինչպես սև վարի նման:

ժ Լ Ա Տ.

Հարուստ ժլատը, բազում գանձասէր
Կարող եմ ասել մեծ գումարի տէր,
Բայց նա ապրում էր աղքատի շարում
Բերանը փակած ուտել չէր կարում:
Հողատան միջում ապրում էր անկարգ
Անկիրթ ժլատը չունէր մի յարգանք:
Անբաղդ որդիքն էլ, անհանգիստ օրում
Ուտումից զրկւած, մութը խաւարում:
Չարչարանքի մէջ, դառն տանջանքով
Գլխին հին գգակ, պատուած շորերով.
Աղքատ տկարին նա չէր ողորմալ,
Կոպէկի համար կողգէր հոգին տալ:
Երկար չտևեց հարուստութիւնը
Ձեռքիցը գնաց կարողութիւնը.
Աղքատ մահացաւ հին մրտա տանը
Ոչինչ չտարաւ նա գերեզմանը:

Ա Շ Ն Ա Ն Գ Ի Շ Ե Ր

Աշնան գիշեր, անուշ քունս չի տանում,
Ծանրանում է սարի նման գիշերը,
Տեղս եմ մտնում ցաւերս են շատանում
Փափուկ բարձս է քարի նման գիշերն,
վայ գիշերը:

Ով քուն չունի՝ ցաւակից է ցաւերիս
Մտածմունքս վնաս բերուց աչերիս
Կեանքս լաւ էր էն շուտ անցած օրերիս
Հիմա՝ վրտո ծանրանում է գիշերը
վայ գիշերը:

Դառը գիշեր, աջ ու ձախ եմ շուռ գալիս
Իմ ցաւերիս մէկ փրկութիւն չի գալիս
Առողջ կեանքս տկարութիւն է տալիս
Ու սպանում չարի նման գիշերը
վայ գիշերը:

Երկար գիշեր, լուսացնելու յոյս չկայ,
Աղօթարանը չը բացւում լոյս չկայ,
Մէկ օր կասէք, Շահինեանցին ափսոս չկայ,
Կմնայ խաւարի նման գիշերը
վայ գիշերը:

Ա Ջ Խ Ա Ր Հ

Արի նստենք քեզ հետ դատի
Մէկ մարդ չպահեցիր, աշխարհ.
Ով որ ուրախ մտաւ քո մէջ
Լացով դուրս ղրկեցիր, աշխարհ:

Այս ի՞նչ բան է քո արածը.
Ոսկի էր պապիս բերածը
Պղինձ է քո յետ տւածը.
Քանիսին խաբեցիր աշխարհ:

Տեսնում են ուղիղ չես դատում,
Խաբեբայ ես չեն հաւատում.
Որքան ուտես չես կշտանում,
Էլ սոված մնացիր աշխարհ:

Դաշտերդ ներկւած արիւնով
Սպանում ես չարչարանքով.
Թէ բաւական չես այդքանով,
Մեզ էլ տա՛ր, կշտացիր աշխարհ:

Գիտեմ ինչեր կան քո տակին,
Արիւնակեր ես ահագին.
Այսքան դարերում ծնւում են
Դու փորդ քաշեցիր աշխարհ:

Քո մէջ մտաւ որքան հողի,
Զթողիր տիրանայ մի փառքի.
Քանի, քանի հազար մարդի
Անվախ կլանեցիր աշխարհ:

Ադամայ հետ քո մէջ մտած
Ասա տեսնեմ՝ որը խնդաց.
Գիշեր ցերեկ դռներդ բաց
Եկողին ճամբեցիր աշխարհ:

Շահինեանցս ոնց հաւատամ,
Քեզ փորձել եմ հազար անգամ.
Մահկանացու՝ ես էլ կերթամ,
Դու անմահ մնացիր աշխարհ:

Պ Ա Ր Ո Ւ Ն Լ Օ Բ Ի

Ուրբաթ օրը մէկ տեղ նստած,
Հարսանիքում հրաւիրւած,
Երբ որ բերին լաւ խորոված,
Օրդ կորաւ պարոն լօբի:

Գիշերը հազիւ եփեցիր,
Ամենից առաջ գնացիր,
Սեղանումն անշարժ մնացիր,
Օրդ կորաւ պարոն լօբի:

Ուսումնական, լաւ վարժապետ,
Առ երես տկար վարդապետ,
Պասին կուտեն եղ ու կատլետ,
Օրդ կորաւ պարոն լօբի:

Ով որ հինգ շահի փող ունի
 Նրա մօտ պառն ինչ կլինի
 — Լաւ խորոված կարմիր գինի
 Օրդ կորաւ, պարոն լօբի:

Իբրեւ գիտուն քահանի ցեղ
 Խելքով աղքատ, տեսքով տգեղ
 Էլ չթողին մի հայ անմեղ,
 Օրդ կորաւ պարոն լօբի:

Մեծ պասին թիֆլիզի ճաշը
 Եղն երեսին տաւրի խաշը
 Իշխանաձուկ թարթի դօշը
 Քեզ ով կուտի անբաղդ լօբի:

Անխիւսճ օրեր մեզ ատում են.
 Մնացինք թշառ տաքաբախտ
 Մեզանից լաւէ հօպօպ ղուշը
 Անտառ ունի որպէս դրախտ:

Երանի մեր հին պապերին,
 Բարի վիճակում մահացան
 Այժմեան ծնուած անբախտները
 Որքան ցաւերի տիրացան:

Որքան ապրեցինք չունեցանք,
 Բարի վիճակ երջանիկ կեանք,

Միթէ Աստուած պէտք է ներէ
 Ձուրը մեզ մօտ ծարաւ մնանք:

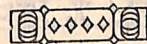
Անցաւ անցկացած օրերը
 Մեզ տւին դառը տանջանքը.
 Առանց կրակ մեզ այրում է
 Աբէշիկների վարմունքը:

Բախտաւոր են թռչունները
 Ման են գալի բաց օդում
 Երջանիկ են Սոխակները
 Հայրենիքիս պարտիզումը:

Երանի ձեզ զոյք աղաւնիք
 Ապրում էք ազատ երջանիկ
 Թեքը չունիմ ես էլ թռչեմ
 Ապրեմ ձեզ հետ ինչպէս թռչնիկ:

Երանի լինէի թռչուն,
 Որոնէի մայր Հայաստան
 Հայաստանից լուր բերէի
 Անբախտ հայերուն ինձ նման:

Շահինեանց եթէ համբերէք
 Կը հասնէք ձեր նպատակին
 Ձմեռը վարդը չի բացւում
 Սպասում է ժամանակին:

Պ Ա Ն Ի Ր

Ման եմ գալիս տեսնեմ, ո՞ւր ես դու պանիր
Ախորժալի կերակուր ես դու պանիր.
Սեղանի մէջ թաղաւոր ես դու պանիր,
Մի՞թէ այդքան զօրաւոր ես դու պանիր.
Ամեն բանից գլխաւոր ես դու պանիր,
Բայց ի՞նչ արած միշտ խոնարհ ես դու պանիր.
Ման եմ գալիս տեսնեմ, ո՞ւր ես դու պանիր,
Ախորժալի կերակուր ես դու պանիր:

Բաղչի կանաչ թերից ընդունակ ես դու,
Ծառների մրգերից ընդունակ ես դու.
Ծովերի ձկներից ընդունակ ես դու,
Կաթ ու մածուն, սերից, ընդունակ ես դու.
Ամեն կերակրից ընդունակ ես դու,
Ամենից շուտ հարկաւոր ես դու պանիր:
Ման եմ գալիս... (կրկնել վերջի 2 տողը):

Թէև կերակուրներ շատ կայ զանազան,
Առանց պանիր շնորհք չունի ոչ մի բան.
Աղքատ, հարուստ, մշակ կամ վաճառական,
Սեղաններում պատրաստում են մշտական.
Շահինեանցըս պէտք է գովեմ քեզ արժան.
Ոորովհետև բախտաւոր ես դու պանիր:
Ման եմ գալիս... (կրկնել վերջի 2 տողը):

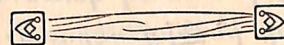

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՍԱՆԵԱՅ

Նւիրում եմ օրհնութիւնը
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին
Եւ օրհնէ Տիրոջ անունը,
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:
Խաչեղբայրն էլ ի միասին,
Օրհնութիւն առնեն Յիսուսէն.
Աստած պահէ քո հանդիսին,
Եւ նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:

Քո ծերութեան ժամանակը,
Պայծառ բացւի քո ծաղիկը,
Ամուր կապ լինի պըսակը,
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:
Միշտ կանաչ տեսնես քո ծառը,
Մինչև լոյս ճրագըդ վառը
Օրհնութիւն տայ Մայր Աթոռ .
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:

Չորս գըլուխ աւետարանը,
Ամենասրբոց բերանը,
Անփորձ պահի սուրբ Սևանը
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:
Շահինեանցս անարժան եմ:
Մեղաւոր բերանով մաղթեմ,
Օրհնութեան նամակ նւիրեմ
Քո նոր ծաղիկ հարսն ու փէսին:

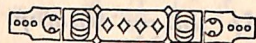

Ս Ի Ր Ո Յ Ե Ր Գ Ե Ր

Սիրոյ քաղաքումը վաճառական եմ,
Սիրեկանիս համար ի՞նչ առնեմ հիմա.
Ոսկի մատանինէր թանգազին ակնով
Ո՞ւմ հետ ուղարկեմ, ի՞նչ անեմ հիմա:

Սիրոյ պարտէզը մտնելը վատ է,
Սիրահարւած մարդու ցաւերը շատ է.
Երանի նրան, ում կեանքն ազատ է—
Ես ազատ կեանք չունիմ, ի՞նչ անեմ հիմա:

Խելքս կորցրել եմ, ուշքով տարւած եմ,
Էս ոչինչ բաներում սիրահարւած եմ,
Մտքիս ծովերու մէջ ցաւով խրւած եմ
Ցաւիս վերայ դարման ի՞նչ դնեմ հիմա:
Շահինեանցս շատ տեղեր եմ ման եկել,
Այսպէս ցաւեր ոչ քաշել եմ, ոչ տեսել
Սիրեկանիս մնաս բարեւ չեմ ասել
Գիտեմ նեղացել է, ի՞նչ անեմ հիմա:

Ա Յ Ա Ղ Զ Ի Կ

Գիշեր ցերեկ կրակդ ինձ վառում ա
Յոյս կայ ինձ կտայ մէրդ այ աղջիկ
Կայքիս կէսը մատաղ կտամ Աստծուն
Թաք չկտրի ինձնից սէրդ այ աղջիկ:

Պատկերդ զեղեցիկ, ունքերդ կամար
Աշխարհումս դու միակն ես ինձ համար.
Արի ընկերանանք կմանք օտար,
Տանը քեզ չի պահի հերդ այ աղջիկ:

Աղջի դու աննման, ինքդ նորաբոյս
Մերդ խօսքա տւել չմանք անյոյս
Շահինեանցիս պահի ափսոս եմ, ափսոս
Ինձ զրաւեց սեւ աչերդ այ աղջիկ:

Ս Ի Ր Ո Յ Ե Ր Գ

Սիրուն ես արեւի նման, ով իմ սիրունի
Նոր բացւած նուբարի նման, ով իմ սիրունի
Ձայն եմ տալիս, ձայն չեմ տալիս որպէս նեղացած
Մի անիլ օտարի նման ով իմ սիրունի:

Սիրուն Աստուածդ կսիրես անգութ մի լինիլ
Մեր ունեցած պայմաններին դու սուտ մի լինիլ
Դաշտի ծաղիկի պէս անհոտ մի լինիլ
Հոտ տուր Սուսամբարի նման, ով իմ սիրունի:

Գեղեցկութիւնն էլ բան չի, անցնում է գնում.
Աշխարհիս կայքն էլ մի բան չի մարդուս չի մնում
Թող ունենանք անթառամ սէր, լաւ է աշխարհում
Չլինենք անսէրի նման ով իմ սիրունի:

* * *

Մէկ օտար տղայ էի եկայ ձեր դուռը
Ասի մի շուր դուրս բեր, սառը, այ աղջիկ.
Երեսըդ արեգնական թուշդ վարդի պէս
Դու ես մի աստուծու գառը այ աղջիկ:

Խնդրում եմ մէկ անգամ ինձ հրաւիրես
Աստուածդ կսիրես ձեր տուն տանես
Այ վառ թշերդ թաւաղա անես,
Ինձ համար կլինի Գանջու նուռը այ աղջիկ:

Այսօր Շահինեանցիս միտքը տարել ես
Առանց կրակ սրտիս մէջը այրել ես
Միթէ դու ինձանից լաւին ճարել ես
Մի լինիր ինձ համար դառը այ աղջիկ:

ՔԱՆԻ ՄԻՆ ՔԱՆԻ

Բաւական համարի ինձ մի չարչարի,
Ամեն օր խաբելդ քանի մին քանի.
Աստուածդ կ'սիրես ուղիղ ման արի,
Ապերախտ, խաբելդ քանի մին քանի:

Ագնիւ անձը ինչո՞ւ պէտք է սուտ խօսայ.
Խաբեբային երբէք յաջող չտեսայ,
Արի մի ուրանա ճշմարիտն ասա
Ամեն օր խաբելդ քանի մին քանի:

Խնդրում եմ նախանձը սրտիցդ հանես,
Կամ ինձ մօտդ պահես, կամ ազատ անես.
Ոչ թէ դատարկ խօսքով մարդու սպանես,
Ամեն օր խաբելդ քանի մին քանի:

Պ Ի Վ Ա Ն Ի

Քաջ սիրտս ման գալ է ուզում, հետները սի-
րունների.
Հրեշտակի ձեռքով քաջած ունքերը սիրունների
Որտեղ մի շուր տղայ կայ գեղեցիկ աղջիկ
կուզի
Ափսոս է նրան մտիկ տալ աչքերը սիրունների:

Արծաթէ նալ կօշիկներով ոտքերը սիրունների
Ոսկէ մատանիները շարած մատները սիրունների
Սիրունը սիրունի առնի մուշ գիշերն էլ ցերեկա
Ճրագի տեղն էլ լոյս կտայ աչքերը սիրունների:

Որքան գովեմ գովելի է մազերը սիրունների
Մայիսի վարդից գեղեցիկ այտերը սիրունների
Շահինեանցս սխալած չեմ, կարծեմ դուք կըն-
դունէք

Արևի նման կփայլի պատկերը սիրունների:

* * *

Ով իմ աննման
Ազնիւ, գովական.
Դու ես ինձ համար
Անկեղծ սիրական:

Պարկեշտ ման արի,
Արժես հաղարի.
Ապրենք երջանիկ,
Բաւական տարի:

Վարդ ես պարտիզում.
Տեսայ երազում.
Նազով մանգալդ,
Գրաւեց բազում:

Քայլդ կաքաւի
Լեզուդ Սոխակի
Գոյնդ նման
Մայիսի վարդի.

Արե փայլատու,
Լուսնից լուսատու.
Բալասան ծաղկից
Գեղեցիկ ես դու:

Սե-սե մաղերդ,
Կեռ կեռ ունքերդ,
Մարդ են գրաւում
Թուխ-թուխ աչերդ

Ծոցդ վարդարան,
Գիրկդ ննջարան,
Շահինեանցիս համար
Սիրտդ բուրաստան:

* * *

Դիշեր, ցերեկ բոցի նման
Քո սիրովդ վառում եմ.
Ե՞րբ կտեսնեմ քեզ ինձի տայ
Անգուլթ մայրդ օրիորդ:

Միշտ քո սէրիդ ես փափագ եմ,
Սպասում եմ անհամբեր,
Տեսութիւնիդ, ուրախ զէմքիդ
Թուխ աչերուդ, օրիորդ:

Պարտիզումը ման ես գալիս
Վարդը ձեռքիդ երգելով,
Սիրտ կտրատող սրի նման
Քո երգելդ օրիորդ:

Մարդասպան ու հոգեհան
Լուսաշաւիդ պատկերդ.
Քեզ տեսնողին գրաւումա
Քաղցր սէրդ օրիորդ

Որպէս սոխակ վարդին կարօտ
Շահինեանցս քեզ համար

Ես միամիտ՝ ինձ գրաւեց
Թուխ ունքերդ օրիորդ:

* * *

Այսօր ինձի անլոյս եկաւ նոր տարի
Աղաչեցէք մեր Աստծուց փրկութիւն,
Գուցէ Աստուած ձեր խնդիրը կատարի,
Աղաչեցէք մեր Աստծուց փրկութիւն:

Դանակ չունիմ մատիտիս ծէրը սրեմ
Աչքը չունիմ՝ միտքս բոլորը գրեմ
Բուրաստանս գնամ, վարդերս ջրեմ,
Աղաչեցէք մեր Աստծուց փրկութիւն:

Ամառայ օրերս անցան, գնացին,
Պարտիզուս ծաղիկներս անջուր մնացին
Մոլորած սոխակները ողբալով լացին
Աղաչեցէք մեր Աստծուց փրկութիւն:

Մ Ո Ի Խ Ա Մ Բ Ա Ձ

Տղայ աղջիկ սէր չունենան,
Անսէր տիրանալը վատ է.
Բարի ծնողներ չունենան
Խաբւին, գանձով տալը վատ է:

Վատ բանի երաշխաւորի
Մեռնելուց մնալ վատ է.
Ոսկի պսակ ունեցողին,
Վերջը յետ դառնալը վատ է:

Տասը չափի մին կտրածի
Կտրածի յետ տալը վատ է.
Անցած անդառնալի օրը
Էլ չենք տեսնի, լալը վատ է.

Տղայ աղջիկ սէր չունենան
Անսէր տիրանալը վատ է,
Բարի ծնողներ չունենան
Խաբւին գանձով տալը վատ է:

Անհամաձայն անսէր մարդիկ համարեա տուն
չեն ունենայ
Մէկդ-մէկու դժար եկած մի հանգիստ քուն
չեն ունենայ
Օրերը ցուրտ, տխուր կանցնի, ամառ, գարուն
չեն ունենալ,
Մէկ օր տանը, հինգ օր դրաց, բարի անուն
չեն ունենալ:
Վատի պատճառը ովքեր լինին արքայութիւն
չեն ունենալ,
Լաւ է ագեղ սիրեկանը՝ անսէր ունենալը վատ է:

Տղայ աղջիկ, և այլն.

Վայ էն ծնողների հոգուն արադի խաբւած
կը լինին,

Ձեն մտածի վերջի օրը ինչ առարկայ բաց կը
լինի.
Տղայ աղջիկ առանց կամքի պսակ գնացած կը
լինին,
Արեն անլոյս, օրը խաւար, մոլար մնացած կը
լինին:
Երիտասարդ ընկերներին միշտ ուրախ տեսած
կը լինին,
Ամեն մէկ թանկագին բանի հալածից անհալը
վատ է:

Տղայ աղջիկ և այլն...

Մեզ ամենքիս էլ յայտնի է անհամից համեղը լաւ է.
Անօգուտ քաղաքներից օգուտաւոր գիւղը լաւ է,
Անսէր սիրուն ունենալուց, սիրեկան տգեղը լաւ է,
Անսէրի ձեռքի վարդիցը սիրոյ մահադեղը լաւ է,
Ծուռ ճանապարհով երթալուց կարծեմ որ ուղիղը
լաւ է.
Շահինեանցիս պատուէրը ձեզ՝ ընկերով ման
գալը լաւ է:

Տղայ աղջիկ և այլն...

Մ Ո Ւ Խ Ա Մ Բ Ա Ձ

Մարդ իր անկեղծ բարեկամին կեանք նուիրի
դարձեալ քիչ է,

Թանկագին հոգուցն աւելի նրան սիրի՝ դարձեալ
քիչ է:
Լաւ բարեկամին ամեն օր հրաւիրի՝ դարձեալ
քիչ է,
Ունեցած կարողութիւնը թէ զոհ բերի, դարձեալ
քիչ է,
Ամեն կարիք ու խնդիրը թէ կատարէ, դարձեալ
քիչ է,
Ողորմասիրտ, բարի մարդը որքան տիրի, դար-
ձեալ քիչ է:

Մարդ իր անկեղծ բարեկամին և այլն.

Բարեկա՛ն նրան եմ ասում՝ քեզ իրանից շատ է
ուզում,
Վատ օրիդ տխուր է լինում, լաւ օրդ անհատ է
ուզում.
Բարիքդ նրան պարգևէ, ով բարի խրատ է ուզում.
Էն բարեկամին դու սիրէ՛ միշտ սէրը հաստատ է
ուզում.
Ցաւիդ ցաւակից է լինում, ցաւերուդ մի ճար է
ուզում:

Սրտացաւ բարեկամներդ թէ՛ հազար են դար-
ձեալ քիչ է:

Մարդ իր անկեղծ բարեկամին և այլն.

Վաթսուն տարեկան հասակում, ահա ես մէկ
լուր եմ ասում
Կեղծաւոր բարեկամ շատ կայ, չկարծէք թէ զուր
եմ ասում

Ձեռքովս տուած գանձերը աղաչելով «տուր» եմ
ասում:

Արած լաւութեան դէմը, դուրս են բերում՝ սուտ
եմ ասում:

Երբոր թշնամիս է իմ դէմ, էլ աւելորդ սուր եմ
ասում:

Շահինեանց դատողութիւնդ թէ արդար է դար-
ձեալ քիչ է:

Մարդ իր անկեղծ բարեկամին...

ԱԽԵՐԱԿ ԳԻՒԴ

Ժողովուրդդ սրտեղ գնաց

Մնացիր աւեր հայ գիւղ,

Եկեղեցիդ տխուր մնաց

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Սեղանիդ օծած քարերը

Համբուրում են ոչխարները,

Մեղաւոր են Արամները,

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Ունէիր գեղեցիկ աղբիւր

Յամաքեց էլ չի տալիս ջուր

Ո՞ւր է բերան օրհնէ մաքուր,

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Հայոց վանք, հայոց քաւարան

Խնդրենք Աստուած միաբերան

Քեզ բաց անի մէկ վարդարան,

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Անցաւ գնաց հնութիւնդ,

Պատուական էր շինութիւնդ,

Մոռացուել է քո անունդ

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Էլ չի ջրում պարտէզներդ,

Բաց չեն լինում ծաղիկներդ,

Քանդուել են քո պարիսպներդ,

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

Շահինեանցս միտք անելով

Մրացի տխուր ման գալով

Երգեցի ողբալով, լալով

Մնացիր աւեր հայ գիւղ:

ԼՕՌՈՒԱՅ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տկար են մեր Լօռու անբաղդ դաշտերը,

Ձուր է չարչարանքով անել վար ու ցանք,

Դատարկ են մնում պապի շինած հորերը,

Ձուր է չարչարանքով անել վար ու ցան:

Լօռու դրութիւնը միշտ վատ է գնում,

Շատ ժամանակ ցանքերը սե են մնում,

Տարեկան ուտելիքը ծախու են գնում,
Զուր է չարչարանքով անել վար ու ցան:

Յայտնեմ ինչպէս է Լօռու վիճակը,
Ամսով չի չորանում կալերի տակը,
Մենք ոնց տանենք երկնքի էս կատակը
Զուր է չարչարանքով անել վար ու ցան:

Օրական անձրե է կարկտախառը
Յուսահատ տանջւում ենք օրերս դառը,
Քառասուն օր արե չունի ամառը
Զուր է չարչարանքով անել վար ու ցան:

ԱՂՔԱՏ ԳԻՒՂԱՅԻՆ

Խեղճ գիւղացին երկու եզ ունէր մի կով,
Դաշտ է դարկում՝ պահող չունի ի՞նչ անի.
Ուզում է պատրաստել չուլթ ու գութանը,
Բայց վարելու մի հող չունի ի՞նչ անի:

Օրի մէկը կանչեց իր հարեանին,
Ասաց. «Ի՞նչ ես լուռ նստել նայենք մեր բանին».
Պատասխանեց «Խոփ չունի մեր գութանին
Շինելավարձ էլ փող չունի, ի՞նչ անի:

Միասին գնացին դարբնի հետ խօսան.
«Մեր գութանը շինի» ասացին նրան,
«Քո վարձը կստանաս կալերին ցորեն,
Ողորմելին ածուխ չունի, ի՞նչ անի:

Տանուտէրը յարկ ու խարջը պահանջեց.
Կովը ծախեց՝ հազիւ հոգին ազատեց,
Երեխանցը կաթ ու մածունից զրկեց,
Մէկ կերակուրի իւղ չունի՝ ի՞նչ անի:

Սաստիկ ձմեռ եղնանց դարմանը հատած՝
«Մի քթոց դարման տուր», դրացուն ասաց.
Նա էլ երեսը շուռ տուց ոչինչ չասաց,
Խոտ ու դարման մի ծիլ չունի, ի՞նչ անի:

Մարտ ամսումը եղնանց մինը սատակեց,
Ձեռքը ծոցին վիզն էլ ծուռը թողեց,
Խեղճ գիւղացուն պողերն ու կաշին մնաց,
Կաշին ցանելու աղ չունի, ի՞նչ անի:

Յուլիս ամսում միւս եզն էլ գողացան,
Դիմեց բարեկամին՝ բոլորն ուրացան,
Ուզեցաւ սպանել, չունէր հրացան,
Մինչև իսկ մահադեղ չունի, ի՞նչ անի:

Տանը ալիւր չունի, ոչ մի պատառ հաց,
Հարեանին ասաց մնացինք սոված.
Այլ ու ձախ շուռ եկաւ խելքը կորցրած
Էլ գնալու մի տեղ չունի, ի՞նչ անի:

Սաստիկ հիւանդութիւնը տիրեց աշխարհին
Կարօտ մնաց սրտի ուզած կամակին.
Շահինեանց դու օգնիր աղքատ, տկարին,
Լեզուն փակւած՝ խօսող չունի, ի՞նչ անի:

ԵՐԱԶ ԷՐ ԳՆԱՅ

Երիտասարդ՝ երջանիկ էի ես
 Օրերն անցկացան երազ էր գնաց.
 Նա իբրև սոխակ, աշխարհը՝ պարտեզ,
 Ձեռքիս չմնաց՝ երազ էր գնաց:
 Մանկութեան օրերս երբ միտքս եմ բերում
 Այդ միտ բերելով կեանքս ա խաւարում,
 Ո՞վ պէտք ա մնայ այս դառն աշխարհում
 Եկողը սիրուն երազ էր գնաց:
 Աշխարհն ունայն ա, մարդ ուշի մնաց,
 Ով եկաւ աշխարհ, դատարկ էլ գնաց,
 Ասէք՝ ողորմի քեզ էլ Շահինեանց
 Սիրելով Աստուած՝ երազ էր գնաց:

* *

Անյոյս տկար մարդու նման
 Մի տխրիլ, ուրախ կաց ո՞վ սիրտ
 Արի բացւիր վարդի նման
 Մի տխրիլ, ուրախ կաց ո՞վ սիրտ:
 Կանցնին, կերթան վատ օրերը,
 Փոփոխական են դարերը,
 Քեզ նման կան հազարները,
 Մի տխրիլ, ուրախ կաց ո՞վ սիրտ:
 Պատէրս լսիր առաջին՝
 Գոհ եղիր քո ունեցած քչին.
 Կապրենք լի աշխարհի միջին
 Ուրախ կաց, մի տխրիլ ո՞վ սիրտ:

Երբէք մի յետևիր չարին,
 Ծոցումդ ունեցիր բարին,
 Ասածուց եկած նեղ օրին
 Մի տխրիլ, ուրախ կաց ո՞վ սիրտ:

Շահինեանց զուր ես մտածում,
 Յաւի տէր շատ կայ աշխարհում.
 Յոյս հաւատն է ցաւ փարատում
 Յոյսով կաց, մի տխրիլ ո՞վ սիրտ:

Խ Ր Ա Տ Ն Ե Ր

Առանց իրաւունքի մէկ տեղ մի գնալ,
 Այնտեղ չեն ընդունի՝ անպատիւ կըլես.
 Հանդէսներում բարձր տեղեր մի նստիլ
 Կուգեն վերկացնել, անպատիւ կըլես:
 Անփորձ մարդուն երաշխաւոր մի լինիր,
 Անծանօթին երբէք ընկեր մի լինիր.
 Աւագակ, գողերուն դու տէր մի լինիր,
 Հէտները մի ման գալ, անպատիւ կըլես:
 Նորաքիսա մարդուց ոչինչ մի առնիլ
 Պարզ անունդ վատերի հետ մի խառնիլ,
 Թէ չես կարող ծանր բանը վեր առնիլ,
 Վիզդ տակը մի տալ՝ անպատիւ կըլես:
 Ունեցածդ շռայլաբար մի վատնիլ,
 Ձեռքիցդ ջուրը ընկնի՝ չես կարող գտնիլ.
 Ուժիցդ զուրս գործի տակը մի մտնիլ

Չես կարող կատարել, անպատիւ կըլես:
 Խորհուրդներդ ամեն մարդու մի ասիր,
 Կեղծաւոր խարդախին երբէք մի լսիր,
 Շահինեանց դու անվայել մի խօսիր,
 Ոչ ոք չի ընդունի, անպատիւ կըլես:

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ Թէ ՄՈՌԱՆԱՍ...

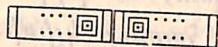
Հայրենիքդ թէ մոռանաս,
 Աստուած վկայ վատ է.
 Մէկ տեղ բարերար չունենաս,
 Աստուած վկայ վատ է:
 Գերդաստանիցդ հեռանաս
 Աստուած վկայ վատ է:
 Օտար երկրում տկարանաս,
 Աստուած վկայ վատ է:
 Արած լաւութիւնն ուրանաս
 Աստուած վկայ վատ է.
 Ուրացողին ընկերանաս,
 Աստուած վկայ վատ է:
 Հայրենիքդ թէ մոռանաս
 Աստուած վկայ վատ է,
 Մէկ տեղ բարերար չունենաս,
 Աստուած վկայ վատ է:

* *

Հօտից մէկ ոչխար հեռանայ

Գայլի կերակուր կլինի.
 Խմբից մէկ կռուակ բաժանւի,
 Անցնծում, ախուր կլինի:
 Պարզութիւն, անմխիթար մարդու
 Ցաւերը հարիւր կլինի.
 Բազդը մէկ մարդուց հեռանայ
 Որոնելը դուր կլինի:
 Սոխակը իւր պարտիզում
 Քաջ ու կտրուկ, սուր կլինի.
 Քո վիճակին չուրախանաս
 Աստուած վկայ վատ է,
 Հայրենիքդ թէ մոռանաս,
 Աստուած վկայ վատ է:
 Մէկ տեղ բարերար չունենաս
 Աստուած վկայ վատ է:
 Քո հարազատ ծնողների
 Օրերը խաւար մի անիւ
 Սրտներու մէջ վէրք թողնելով,
 Ցաւերը հազար մի անիւ.
 Ազգ ու արիւնդ թողալով
 Եղբօրդ օտար մի անիւ:
 Անծանօթ, անփորձ մարդու հետ
 Ամենակին սէր մի անիւ:
 Շահինեանցիս արիւ լսէ
 Հայրենիքդ աւեր մի անիւ:
 Մեծի խրատը չիմանաս
 Աստուած վկայ վատ է
 Հայրենիքդ թէ մոռանաս

Աստուած վկայ վատ է,
Մէկ տեղ բարերար չունենաս
Աստուած վկայ վատ է:

* * *

Ինչ մարդ բարերարի վատ կամենայ,
Նրա զուր ապրելը ի՞նչի համար է.
Մէկ մարդ որ սրտումը նախանձ ունենայ,
Նորան բարև տալը ի՞նչի համար է:

Աշխարհումը ծոյլ մուրացող մարդու,
Ողորմութիւն տալու կուրացող մարդու,
Արած լաւութիւնը ուրացող մարդու,
Կենդանի ման գալը ի՞նչի համար է:

Անպիտան հարբեցող գինու տարուածի,
Ծոյլ ճանապարհին սիրահարւածի
Հաւատից փոխուած վատ մոլորւածի,
Աշխարհում մնալը ի՞նչի համար է:

Անողորմ հարուստ, անյարգի մարդը,
Ձի հասկանում զուր է էս կեանքի զարդը.
Եղբօրից, ընկերից խլած արծաթը
Փանձանակ զցելը ի՞նչի համար է:

Շահինեանց զուր մի տարւիր խօսքերիդ,
Կարելի է չեն հաւանում երգերիդ.
Թէ որ ունին ալմաստ, անգին մարգարիտ
Հողի հետ խառնելը ի՞նչի համար է:

ՀՈՂԸ ԵՒ ԶՈՒՐԸ

Հողը. Ես եմ գետին, անունս հող,
Գործս միշտ գնում է յաջող.
Որը տիրեց բաւական փող,
Որը հազարներով ոչխար:

Զուրը Ես եմ ջուր աշխարհ ման եկող
Գործդ ինձանով է յաջող
Թէ որ չտամ անձրևի ցող
Կչորանաս, որպէս մի քար:

Հողը. Ես եմ գետին երեսս բաց,
Հողս ոսկու հետ շաղաղած,
Ամենայն մարդու հաւանած
Ունիմ ամեն տեսակ ջուհար:

Զուրը Ես եմ անմահական աղբիւր,
Սարերից իջնում եմ մաքուր
Կըկտրեմ կերթամ առանց սուր
Ի՞նչ կանեմ շինած ճանապարհ:

Հողը Ես եմ գետին կապրեմ դարեր
Վրէս ունիմ բարձր սարեր.
Մէջս աւելի անգին քարեր,
Պտուղներս անթիւ—հազար:

Զուրը Ես եմ ջուր անդադար անքուն
Կըպահպանեմ մաքուր անուն.
Ես ունիմ երկու բնութիւն
Մէկ է հեզ, միւսը խոնարհ:

Հողը Ես եմ գետին, վարելահող,
Հողագործին կուշտ հաց տուող
Աշխատողին ես չեմ գրկող:
Ծոյլ մարդը կմնայ անճար:

Ջուրը Ես եմ ջուր, հեռու գնացող
Ամենայն կեղտոտներ մաքրող,
Որքան անասուն պահպանող
Ման եմ գալիս որպէս սարդար:

Հողը. Ես եմ գետին միշտ զօրաւոր,
Կանաչ հանդերձս է միշտ նորից նոր
Առանց ջրի օրս չի օր,
Հարկաւոր է խօսիլ արդար:

Ջուրը Ո՛չ ջուրս առանց հողի,
Ո՛չ հողը առանց ջրի
Հաստատութիւնն են աշխարհի
Շահինեանց վճռէ հաւասար:

Բ Ա Ղ Դ Ը ԵՆ Ծ Ն Ո Ր Բ Ը

Բաղդը.— Ուսումից աւելի ոչ մի բան չունիս,
Աշխարհիս կայքերը իսկ դու ես գրկած
Նղբօրդ հըրաւիրես՝ կարգին տուն չունիս,
Այնպէս էլ խորհուրդդ անկատար մնաց:

Շնորքը.— Երանի ունենամ քիչ բարձր ուսում՝
Աշխարհիս կայքերը ինձ է պարգևած.
Մինչև իսկ չունենամ փող, կամ թէ մէկ
տուն,

Յոյս ունեմ կատանամ բոլորը շինած:
Բաղդը.— Ողորմութիւն տալու ձեռս բաց ունեմ,
Աղքատների, տկարների հաց ունեմ.
Ասածուցն էլ պարգև ստացած ունեմ,
Թէկուզ արթուն լինեմ, ու թէկուզ քնած:

Շնորքը.— Ես շատ բազդով մարդ եմ տեսել ու-
րացող,

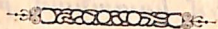
Աղքատների ողորմալու կուրացող.
Վերջը նրա զաւակները մուրացող,
Ինչպէս եկաւ աշխարհ՝ յետ այնպէս գնաց:
Բաղդը.— Փողոցները սոված, ծարաւ չափելով
Փաստաբանութիւնով մարդու խաբելով
Շատերին գրկելով, շատին թափելով,
էլ վրէժ մերկ է բազուկներդ բաց...

Շնորքը.— Ես լաւ հանդերձ ունեմ, ի՞նչի եմ տկուր
Մահուդ, չուխայ, խաւ արխալուխ, ա-
մեն շոր,

Կրախմալով շապիկներս նորից-նոր
Դու մէկ շապիկ ունիս էն էլ կեղտոտած:
Բաղդը.— Չունիս ու կարօտ ես չութ ու գու-
թանիս,

Քեանլան ձիուս, շատ ոչխարիս, կթանիս,
Մեծ մլքերիս, ջաղացներիս, դուքանիս
Որքան ուսումնական ծառայ է մտած:

Շնորհքը.—Բոլորիցը զուրկ ես, ապրում ես անկարգ
Ուսումնականներս ունինք վարք ու բարք
Շահինեանց, ոչ բաղդ ունիս, ոչ շնորք
Թող Աստուած պարգևէ անհատների հաց:

ԵՐԻՏԱՍՍԱՐԴՆԵՐԻ ԴԵՄ

Երիտասարդները մեծին չեն լսում.

«Խելքդ կորցրել ես» այսպէս են ասում

Ծաղր են անում, իզուր տեղը բամբասում

—Թէ Աստուած կների՝ էդ էլ չգիտեմ:

Տասնէնորս տարեկան հսկարտ պատանի

Մէկ ձեռքին ծխախոտ, մէկ ձեռքին գինի,

Մեծ մարդը նրա մօտ էլ պատիւ չունի

—Թէ Աստուած կների, էդ էլ չգիտեմ:

Ժամանակս չարութիւնը պատում ա,

Ծաղր են անում նրան ով խրատում ա,

Շատ տղայ կայ՝ ծնողներին ատում ա,

—Թէ Աստուած կների, էդ էլ չգիտեմ:

Միթէ չէ՞ք զարմանում դուք էս բանիցը,

Ծնողին զրկում են իր արժանիցը,

Առանց բաժին դուրս են անում տանիցը,

—Թէ Աստուած կների՝ էդ էլ չգիտեմ:

Չար գաւակը մարդս չունենայ լաւ ա

Բանի որ օգուտ չի ծնողին՝ ցաւ ա,

Երիտասարդներին այսքանն էլ բաւ ա,

—Թէ Աստուած կների, էդ էլ չգիտեմ:

Շահինեանցս գոհ եմ ես իմ վիճակին,
Հարկաւոր է օրհնել բարի գաւակին,
Յոյսները չեն դնում վատ օրինակին,
Աստուածն էլ կների, այդ ես լաւ գիտեմ:

ԱԶՆԻԻ ԶԱԼԻ

Այսօր ես մէկ լուր իմացայ, իսկ քո մասին, ազնիւ Զալի,
Յուզի արծաթով խաբւեցիր, աղջիկդ գերի ես տալի,
Գերին էլ այդպէս չեն ծախիլ, արիւն արտասուք է լալի,
Բարեկամներդ բարկացան, ոչ մէկը տունդ չի գալի:
Թէ մարդ լինիս, կհասկանաս, մարմինդ աղի պէս կհալի
Իբրեւ թէ հարսանիք արիւր, փողով տւիր մէկ անգեալի:
Այսօր ես մէկ լուր իմացայ, իսկ քո մասին ազնիւ Զալի:

Դու ի՞նչ Աստուած էիր պաշտում, իր սիրածին կարօտ
գնաց,

Մէկ այրի մարդու ծախեցիր, անպսակ, աննարօտ գնաց.
Չհասկացար թէ ի՞նչ արիւր, սիրտը էնպէս եարօտ գնաց.
Միթէ տաւար էիր դուրս անում, ասեն՝ «դաշտը ա-
րօտ գնաց»

Լաւ էր մեռնէր քան թէ սրտով չսիրածին գնաց
Հաւասարեց քո անունը մէկ անտաշ, անպիտան սալի:
Այսօր ես մէկ լուր իմացայ, իսկ քո մասին ազնիւ Զալի:

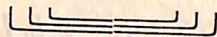
Խեղճ աղջիկը աղաչելով եղբօրդ ասաւ «չարդ տանեմ,
Խնդրում եմ, որ ինձ ազատես, տեսնում ես մէկ ան-
տէր բան եմ».

Հօրեղբայրն էլ պատասխանեց, ասաց եւ էդ կխափանեմ,
Երբ նա էլ կաշառք ստացաւ, ասաւ «որդի ես ի՞նչ անեմ».
Ինչպէս անէր խեղճ աղջիկը՝ հայրն ասում էր կապանեմ
Այնպէս զրկեց սիրած մարդուց անբաղդ աղջիկը խղ-
ճալի:

Այսօր ես մէկ լուր իմացայ, իսկ քո մասին ազնիւ Զալի:

Թէ այդքան աղքատացել ես շաբաթ օրը թաւախ կանչի
Իրաւ մարդու շարքումը չես, գոհն ազգիցդ ամաչի,

Ձալի աղջիկդ ծախեցիր, քո ցանածդ չի կանաչի,
Ասիր «ո՛վ պէտք է հասկանայ» ոչ ոք քեզ նման յի-
մար չի.
Ամօթ քեզ էսքան ժամանակ Շահինեանցիս չես ճանաչի
Հայութիւնդ վերջացրիր, հողով եղար Իմամ-Ղուլի:
Այսօր ես մէկ լուր իմացայ, իսկ քո մասին ազնիւ Ձալի:

ՁԱԼԱԼ-ՕՂԼՈՒ ՊԱՐՍԱԽԱՆԲԸ

Շուրջի գիւղերին չեն հաւանում Ձալալ-օղլու
տիկիները,
Աւելի աղքատ, բայց հպարտ են մեր նոր երի-
տասարդները
էս էրբ քաղաքացի դառան, մոռանում են նախ-
նիքները,
Որքան մարդ ա զարմացնում պօլիտիկով խօ-
սիները
Երեք ձեռք ընկուղի հաշիւ մնացած օրիորդները
Մոզայի յետեից են ընկած, մոլորւած են
ծնողները:
Թէ լինէին Մոսկովեցի, կամ թէ Լոնդոն Փա-
րիզեցի
Մարդու բարե չէին առնիլ հաշուելով նրան
գիւղացի,
Ընտանիքից հրաժարւած փնտռում են օրական
հացի
Քառասուն գիւղից հաւաքւած ի՞նչով դառան
քաղաքացի,
Մեր գիւղերին ծաղր են անում, բաւականին
համբերեցի
Իրենց հպարտութիւնիցն էլ ցածացել է անունները:

Երկնքումը աստղեր շատ կան՝ լուսին, արեգակ
չեն լինիլ
Դաշտերումը ծաղիկ շատ կայ, վարդ ու մեխակ
հէջ չի լինիլ
Դեղնապղինձ կամ բրօնզը ոսկէ մատանի չի
լինիլ,
Սև ագռաւն էլ է թռչուն, բայց սոխակ երբէք
չի լինիլ,
Նահանգումը գիւղեր շատ կան, ոչ մէկը քաղաք
չի լինիլ,
Դա էլ մի հասարակ գիւղ է ինչացու է խօսիւները:
Բարեւ հեռւիցը կառնեն, որքան լաւ բարե-
կամ լինի,
Երեք օր փողոցումը սոված՝ ոչ մէկը տունը չի
տանի,
Իսկ թէ մէկն էլ համարձակւի՝ կինը գիւղացի
կանաւնի,
Հարամ ըլի էն պատիւը, մականունով դուրս
կը հանի.
Ափսոս որ նրանց միջումը ազնիւ, լաւ մարդ կայ
մի քանի
Ափսոս վատի հարեան են, ընդունում են բա-
րենները:

ԳԻԻՉԱԼԱՄԱ ԹԷՖՆԻՍ

(Տաճկական լեզուով)

Սալանա, սալանա դիւր բիր գաղինդի,
Աջաբ մանա եախն գալլսան բայի
Ալ դալամն դարդմ բիրջա եաղինդի
Դարդմա բիր դարման ալսան բարի:

Մամա լարն շամամ թաքի այ գեօղալ
 Ղոյնընդիչի համամ թաքի այ գեօղալ
 Բաղրլամիշ թամամ թաքի այ գեօղալ
 Շովլան մանա սարի սալըսան բարի:

Իւզն շովլա վերըր աթաշ նար քիմի
 Ջամալն բայազդըր թազա դար քիմի,
 Շահինեանցս մէհման գալսան եար քիմի
 Գօզալ բիր եանմդայ դալսան բարի:

Թ Է Ժ Ն Ի Ս

Վախտ օլուր աջընան գիւնուժ իլ չաքեար
 Վախտ օլուր տօիւրսան բօլ օլուր գիւնուլ
 Վախտ օլուր թափըլմազ ալընդազ դաթար
 Վախտ օլուր թօքիւլուր սէլ օլուր գիւնուլ:

Վախտ օլուր քի չալշմաքտան ուզուլուր
 Վախտ օլուր քի եար իչար դուզուլուր
 Վախտ օլուր շուշա թաքի ազըլըր
 Վախտ օլուր բիր ինջա թէլօլուր գիւնուլ:

Վախտ օլուր օթուրուր ազըր էլ քիմի
 Վախտ օլուր քեօթուր ջօշխուն սէլ քիմի
 Վախտ օլուր աչըր դզլ գիւլ քիմի
 Վախտ օլուր տաղըր չօլօլուր գիւնուլ:

Վախտ օլուր քի արի թաքի բալ չաքար,
 Վախտ օլուր քի դուռ ջափահիր լալ չաքեար
 Շահինեանց բու դունիադան ալ չաքեար
 Ուստունդա աղլիան էլ օլուր գեօնուլ:

Арм
2-49

ԳԻՆՆ Է 25 ԿՈՊ.

*Վաճառում է «Գիր» և «Գուտտենբերգ» գրախա-
նութներում:*

Գումարով գնողներին 20% զեղջ:

*Օտար տեղերից գիմել՝ Тифлисъ, Архивный пер.
№ 13. Баграту Шаиняncy.*

2013

14841

